

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับอาการข้างเคียงของชกพิเศษ
หรือยาเม็กรับประทานและปัจจัยทางสังคม
ที่อาจยังผลต่อการยอมรับปฏิบัติ
ของสตรี

ปัจจัยทางสังคมที่นำมาศึกษาในครั้งนี้อยู่ภายใต้ ปัจจัยทางการศึกษาของสตรีและสามีเท่านั้น ซึ่งคาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะความรู้เกี่ยวกับอาการข้างเคียงของชกพิเศษหรือยาเม็กรับประทาน อันอาจยังผลต่อการยอมรับปฏิบัติของสตรี

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของสตรีกับความรู้ที่มีผลต่อการยอมรับปฏิบัติ

จากการศึกษาของ แอล พี โชว์ เกี่ยวกับการยอมรับปฏิบัติวิธีใส่ขดพิเศษในปี ๑๙๖๔ พบว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาที่มีอัตราการยอมรับปฏิบัติสูงกว่าสตรีที่มีการศึกษากว่าระดับประถมศึกษา ส่วนสตรีที่มีการศึกษาระดับปานกลางมีอัตราการยอมรับปฏิบัติสูงสุดถึงร้อยละ ๕๐ สตรีที่มีระดับการศึกษาสูง มีอัตราการยอมรับเพียงร้อยละ ๕.๕ เท่านั้น^{๒๓} ในประเทศไทยจากการศึกษาของ นายแพทย์สุพร เกิดสว่าง แพทย์หญิงสุวีย์ รีมดูลิต นายแพทย์ประภาส เพียรเลติ เรื่องการป้องกันปฏิสนธิด้วยยาเม็กรับประทาน พบว่าสตรีที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีอัตราการยอมรับปฏิบัติสูงสุด รองตามลำดับได้แก่สตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยม สตรีที่ไม่เคยเรียนหนังสือเลย^{๒๔}

^{๒๓} L.P. Chow, loc.cit.

^{๒๔} นายแพทย์สุพร เกิดสว่าง นายแพทย์ประภาส เพียรเลติ แพทย์หญิงสุวีย์ รีมดูลิต "เรื่องวิธีป้องกันปฏิสนธิด้วยการใช้ยาเม็กรับประทาน" การสัมมนาทางวิชาการแห่งชาติ เรื่องประชากรของประเทศไทยครั้งที่ ๑ (เอกสารกองวิจัยสังคมศาสตร์ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๑) หน้า ๒๐๓.

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ระดับการศึกษาของสตรีกับลักษณะความรู้เกี่ยวกับชกพิเศษ หรือยาเม็กรับประทานไม่มีความสัมพันธ์ที่มีเชิงสำคัญทางสถิติ (ดูตารางที่ ๕ และตารางที่ ๖ ตามลำดับ) แสดงว่าระดับการศึกษาของสตรีไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างต่อการได้รับความรู้เกี่ยวกับชกพิเศษ หรือยาเม็กรับประทาน กล่าวคือ สตรีในแต่ละระดับการศึกษาต่างก็ได้รับความรู้เกี่ยวกับชกพิเศษและยาเม็กรับประทานในอัตราใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะ เป็นลักษณะความรู้ที่เน้นหนักไปในทางดี กลาง ๆ หรือเน้นหนักไปในทางไม่ดี และพบว่าสตรีส่วนใหญ่ ๗ ใน ๑๐ มีการศึกษาอยู่ในระดับประถม สตรีประมาณ ๒ ใน ๑๐ มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมหรือมหาวิทยาลัย สตรีส่วนน้อยไม่ถึงร้อยละ ๑๐ ที่ไม่มีการศึกษา และพบว่าระดับการศึกษาของสตรีกับการยอมรับปฏิบัติ ไม่มีความสัมพันธ์ที่มีเชิงสำคัญทางสถิติ (ดูตารางที่ ๓๖) ทักษะที่มีต่อการวางแผนครอบครัวของสตรีกับการยอมรับปฏิบัติ ก็ไม่มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติในทุกระดับการศึกษา แสดงว่าระดับการศึกษาหรือทักษะที่มีต่อการวางแผนครอบครัวของสตรีไม่ได้เป็นตัวกำหนดให้ อัตราการยอมรับเพิ่มขึ้นหรือลดลง ในตารางที่ ๓๗ พบว่าระดับการศึกษากับอาชีพของสตรีไม่มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าอาชีพของสตรีกับการยอมรับไม่มีความสัมพันธ์ที่มีเชิงสำคัญทางสถิติด้วย (ถึงกล่าวแล้วตอนต้นในตารางที่ ๒๕) สรุปได้ว่าปัจจัยทางลักษณะความรู้เกี่ยวกับอาการข้างเคียงของชกพิเศษ หรือยาเม็กรับประทาน ปัจจัยทางการศึกษา ปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการวางแผนครอบครัว และปัจจัยทางอาชีพของสตรีทั้งหมดนี้ ไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้ อัตราการยอมรับปฏิบัติของสตรี เพิ่มขึ้นหรือลดลง โดยทางตรง อาจเป็นเพราะขนาดตัวอย่างไม่มากพอ หรืออาจเนื่องมาจากการจัดกลุ่มระดับการศึกษาไม่ชัดเจนพอ (ดูคำจำกัดความหน้า ๑๑ ประกอบ) ผลการวิจัยที่ได้จึงแตกต่างไปจากที่คาดหมายไว้ในแง่ที่ว่าสตรีที่ไม่มีการศึกษาน่าจะได้รับความรู้ที่เน้นหนักไปในทางไม่ดีเกี่ยวกับชกพิเศษ หรือยาเม็กรับประทานในอัตราสูงกว่าสตรีที่มีการศึกษาสูงกว่า

จากตารางที่ ๓๘ พบว่าระดับการศึกษาของสตรีกับจำนวนบุตรมีชีวิต มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ระดับการศึกษาของสตรีมีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคกลับกัน จำนวนบุตรมีชีวิตทั้งหมดนี้เนื่องมาจากสตรีที่มีการศึกษาสูงกว่า มีจำนวนบุตรน้อยกว่าสตรีที่มีการศึกษาค่ำกว่าหรือสตรีที่ไม่มีการศึกษาและพบว่าจำนวนบุตรมีชีวิตกับการยอมรับปฏิบัติของสตรีมีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทาง

ตารางที่ ๓๖ อัตราส่วนร้อยละของสตรีตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา ที่สนใจที่มีต่อการวางแผนครอบครัวและการยอมรับปฏิบัติ

ระดับการศึกษา และทัศนคติที่มีต่อการวางแผนครอบครัว	การยอมรับปฏิบัติภายใน ๓ เดือน หลังคลอด ณ โรงพยาบาลศิริราช		รวม	ผลการทดสอบด้วยสถิติ
	ยอมรับ	ไม่ยอมรับ		
<u>ไม่มีการศึกษา</u> เห็นควยกับการวางแผนครอบครัว	* ^ก (๖)	๘๑.๘ (๒๓)	๘๐.๕ (๓๓)	$X^2 = ๒.๑๓$ $X^2 (๐.๐๕) = ๕.๘๘$
ไม่เห็นควยกับการวางแผนครอบครัว	* ^ก (๑)	* ^ก (๓)	* ^ก (๔)	
ไม่มีความเห็นหรือไม่แน่ใจ	* ^ก (๒)	* ^ก (๒)	* ^ก (๔)	
รวม	* ^ก (๙)	๘๘.๐ (๓๒)	๘๖.๐ (๖๑)	
<u>ประถมศึกษา</u> เห็นควยกับการวางแผนครอบครัว	๑๒.๐ (๓๕)	๘๘.๐ (๒๘๖)	๘๙.๑ (๓๒๕)	$X^2 = ๕.๓๘$ $X^2 (๐.๐๕) = ๕.๘๘$
ไม่เห็นควยกับการวางแผนครอบครัว	-	* ^ก (๘)	* ^ก (๘)	
ไม่มีความเห็นหรือไม่แน่ใจ	* ^ก (๑)	๘๙.๕ (๓๕)	๑๐.๖ (๔๐)	
รวม	๑๒.๑ (๔๖)	๘๘.๓ (๓๓๓)	๑๐๐.๑ (๓๗๙)	
<u>มัธยมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย</u> เห็นควยกับการวางแผนครอบครัว	** ^ก (๕)	๘๕.๘ (๓๕)	๘๑.๓ (๘๘)	$X^2 = ๐.๐๘$ $X^2 (๐.๐๕) = ๕.๘๘$
ไม่เห็นควยกับการวางแผนครอบครัว	-	* ^ก (๒)	* ^ก (๒)	
ไม่มีความเห็นหรือไม่แน่ใจ	* ^ก (๕)	* ^ก (๖)	* ^ก (๖)	
รวม	* ^ก (๕)	๙๐.๖ (๘๓)	๙๑.๘ (๘๖)	
รวม	๑๑.๖ (๕๘)	๘๘.๖ (๘๖๒)	๑๐๐.๐ (๙๒๐)	$X^2 = ๕.๐๘$ $X^2 (๐.๐๕) = ๕.๘๘$

ตารางที่ ๓๓ อัตราส่วนร้อยละของสตรีตัวอย่าง จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพสตรี

อายุและระดับการศึกษาสตรี	อาชีพสตรี		รวม	ผลการทดสอบค่าสถิติ
	ประกอบอาชีพนอกบ้าน	แม่บ้าน		
<u>๑๕ - ๒๕</u>				
ไม่มีการศึกษา	* ^ก (๘)	๒๓.๖ (๑๔)	๕.๘ (๒๒)	$X^2 = 0.60$ $X^2 (0.05) = 5.99$
ประถมศึกษา	๔๘.๐ (๑๒๐)	๕๖.๐ (๑๕๘)	๑๐๔.๐ (๒๗๘)	
มัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัย	๔๓.๕ (๓๘)	๕๒.๕ (๔๒)	๙๖.๐ (๘๐)	
รวม	๔๘.๓ (๑๒๖)	๕๕.๓ (๒๑๐)	๑๐๓.๖ (๓๓๖)	
<u>๓๐ - ๔๕</u>				
ไม่มีการศึกษา	๒๑.๑ (๑๑)	* ^ก (๓)	๒๒.๒ (๑๔)	$X^2 = 9.29$ $X^2 (0.05) = 5.99$
ประถมศึกษา	๒๑.๘ (๕๘)	๓๘.๖ (๓๘)	๖๐.๔ (๙๖)	
มัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัย	๓๖.๘ (๑๐)	* ^ก (๓)	๓๗.๘ (๑๓)	
รวม	๘๙.๗ (๘๙)	๘๐.๖ (๘๔)	๑๗๐.๓ (๑๗๓)	
รวม	๑๓๘.๐ (๓๔๕)	๑๓๖.๕ (๓๖๘)	๒๗๔.๕ (๖๑๓)	

*^ก ขนาดตัวอย่างต่ำกว่า ๑๐

ตารางที่ ๓๘ อัตราส่วนร้อยละของสตรีตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรี และ จำนวนบุตรที่มีชีวิต

ระดับการศึกษา	จำนวนบุตรที่มีชีวิต				รวม	* ข ค่าเฉลี่ย	* ข ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ผลการทดสอบด้วยสถิติ
	๑ - ๒	๓ - ๔	๕ - ๖	๗ +				
ไม่มีการศึกษา	๑๖.๕ (๑๕)	๑๔.๖ (๖)	๒๖.๘ (๑๑)	๑๒.๒ (๕)	๘๖.๑ (๕๑)	๑.๓	๑.๘	$X^2 = ๕๓.๑๕$ $X^2 (๐.๐๑) = ๑๖.๘๑$
ประถมศึกษา	๒๑.๕ (๑๕)	๒๓.๒ (๘๖)	๕.๒ (๓๕)	๕.๗ (๒๑)	๓๓๖.๓ (๓๗๐)	๒.๖	๐.๖	
ศึกษาและมหาวิทยาลัย	๘๘.๓ (๘๓)	๑๐.๖ (๑๐)	-	* ก (๑)	๑๘.๖ (๕๕)	๑.๕	๐.๗	
รวม	๒๕.๕ (๓๓๑)	๒๐.๖ (๑๐๒)	๘.๕ (๕๕)	๕.๓ (๒๗)	๑๐๐. (๕๐๕)	๒.๕	๐.๕	

* ก ขนาดตัวอย่างต่ำกว่า ๑๐

* ข ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณจาก จำนวนจริงที่มิใช่ไม่ได้แบ่งหมวด

ระดับการศึกษาของสตรี	ระดับการศึกษาของสามี			รวม	ผลการทดสอบค่าสถิติ
	ไม่มีการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัย		
ไม่การศึกษา	* ^ก (๕)	๗๒.๗ (๒๘)	* ^ก (๘)	๗๙.๓ (๓๓)	$X^2 = ๑๐๘.๓๑$ $X^2 (๐.๐๑) = ๑๓.๒๘$
ประถมศึกษา	* ^ก (๘)	๒๗.๓ (๒๑๘)	๓๐.๐ (๘๗)	๗๑.๘ (๓๒๘)	
มัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัย	* ^ก (๑)	๑๖.๐ (๑๕)	๘๓.๐ (๗๘)	๙๙.๐ (๙๓)	
รวม	๓๙.๓ (๑๕)	๑๑๖.๐ (๒๕๗)	๑๒๓.๗ (๑๗๘)	๓๖๙.๐ (๔๕๗)	

*^ก ขนาดตัวอย่างต่ำกว่า ๑๐

สถิติด้วย (ดูตารางที่ ๑๖) แสดงว่าระดับการศึกษาของสตรีมีความสัมพันธ์กับจำนวนบุตรมีชีวิต และจำนวนบุตรมีชีวิตเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลทางบวกต่ออัตราการยอมรับปฏิบัติของสตรีอีกทีหนึ่ง ดังจะเห็นว่าสตรีที่มีระดับการศึกษาสูงประมาณร้อยละ ๘๘ มีบุตรประมาณ ๑ - ๒ คน เมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละ ๘๖ ของสตรีที่ไม่มีการศึกษา ซึ่งมีบุตรจำนวนดังกล่าว และสตรีที่มีบุตรจำนวนมากกว่า ๒ คนขึ้นไป เป็นสตรีที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าสตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัย สตรีที่มีการศึกษาในระดับประถมมีบุตรมีชีวิตโดยเฉลี่ย ๓ คน ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงที่สุดและเนื่องจากอัตราส่วนของสตรีที่ไม่ต้องการบุตรเพิ่ม แปรตามจำนวนบุตรมีชีวิตที่เพิ่มขึ้น คือ สตรีที่มีบุตรมีชีวิตตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไป จะมีอัตราการไม่ต้องการบุตรเพิ่มสูงขึ้นตามจำนวนบุตรที่เพิ่มขึ้น (ดูตารางที่ ๑๖) และอัตราการยอมรับปฏิบัติของสตรีในแต่ละกลุ่มอายุ จึงเพิ่มขึ้นตามจำนวนบุตรมีชีวิตที่เพิ่มขึ้นด้วย (ดูตารางที่ ๑๖) เป็นที่น่าสังเกตว่าในจำนวนสตรีที่ไม่ยอมมารับบริการ ณ โรงพยาบาลศิริราช ภายใน ๓ เดือนหลังคลอดนั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาอยู่ในระดับประถม หรือสูงกว่า และอัตราการยอมรับภายใน ๓ เดือนหลังคลอด ณ โรงพยาบาลศิริราชของสตรีที่ไม่มีการศึกษามีแนวโน้มที่สูงกว่าสตรีกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าด้วย (ดูตารางที่ ๑๖) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสตรีที่ไม่มีการศึกษา คิดว่าตนไม่สามารถจะหาเวลาว่าง เพื่อกลับมารับบริการจากสถานที่ดังกล่าวได้อีก จึงควรมารับบริการเสียก่อนกลับบ้าน ในขณะที่สตรีที่มีการศึกษาสูงกว่า อาจคิดว่าตนมีฐานะดีพอที่จะไปรับบริการนี้จากหน่วยงานอื่น ๆ ตามความสะดวกของตนได้ โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปรับบริการ ณ โรงพยาบาลศิริราชภายใน ๓ เดือนหลังคลอด ประกอบกับทางโรงพยาบาลได้เสนอแนะให้สตรีไปรับบริการ ณ หน่วยงานใดก็ได้ตามความสะดวกของสตรีเอง ในตารางที่ ๑๗ พบว่าระดับการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพของสตรีในแต่ละกลุ่มอายุ ไม่มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติจึงจะเห็นว่า สตรีที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันต่างก็มีสถานภาพการทำงานนอกบ้านในอัตราที่ใกล้เคียงกันด้วย

๖. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาของสามีกับ "ความรู้" ที่มีผลต่อการยอมรับปฏิบัติ

จากการศึกษาที่อำเภอโพธารามของ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ พบว่าภรรยาซึ่งมีสามีที่ได้รับการศึกษาคือ กลับไม่นิยมการสนับสนุนให้มีบุตรน้อย ตรงข้ามกับภรรยาซึ่งสามีไม่ได้รับการศึกษา

กลั่นนิมการมีบุตรน้อย โดยทั่ว ๆ ไปสามีเป็นผู้มีส่วนในการตัดสินใจของสตรีเกี่ยวกับการยอมรับ การวางแผนครอบครัวไปปฏิบัติด้วย อย่างไรก็ตามก็มีความสำคัญ ๆ ที่ทำให้สตรีที่สามีมีการศึกษาสูงไม่ นิยมการมีบุตรน้อย เป็นเพราะบุคคลเหล่านั้นก็คิดว่าตนยังมีความสามารถที่จะเลี้ยงดูบุตรที่จะเกิดใหม่ ใ้ได้อีก^{๒๕} ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าระดับการศึกษาของสามีกับการยอมรับปฏิบัติของภรรยาไม่มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตารางที่ ๒๖) และพบว่าระดับการศึกษาของสามีกับระดับการศึกษาของภรรยาไม่มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตารางที่ ๓๕ กล่าวคือสตรีส่วนใหญ่สมรส กับสามีที่มีการศึกษาระดับเดียวกัน แนวโน้มของสตรีและสามีจึงเป็นไปในรูปเดียวกัน สตรีเพียงส่วน น้อยที่ไม่มีการศึกษาและสมรสกับสามีที่มีการศึกษาสูงกว่า นอกจากนั้นยังพบว่าสามีส่วนใหญ่ ๕ ใน ๑๐ เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษา มีสามีไม่ถึงร้อยละ ๕ ที่ไม่ได้รับการศึกษาเลย แม้ว่าอัตราส่วนของสตรีที่มีการ ศึกษาอยู่ในระดับประถมจะสูงกว่าสามี แต่อัตราส่วนของสามีที่มีการศึกษาระดับมัธยมและมหา - วิทยาลัยกลับสูงกว่าสตรีด้วย สตรีที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่าระดับประถม มักเป็นสตรีที่ไม่นิยมการ มีบุตรมาก ส่วนสตรีที่มีการศึกษาในระดับประถม หรือต่ำกว่านิยมการมีบุตรมากกว่าสตรีกลุ่มข้างต้น (ถึงกล่าวแล้วในตารางที่ ๓๖, ๓๗ และ ๓๘ ภรรยาและสามีที่มีการศึกษาอยู่ในระดับเดียวกัน ย่อมมีแนวโน้มคล้ายคลึงกัน เกี่ยวกับการจำกัดขนาดครอบครัว เพราะทั้งสตรีและสามีต่างก็เป็นผู้ที่มี ส่วนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวด้วย สำหรับลักษณะความรู้เกี่ยวกับอาการข้าง เกียงของซดทึเษหรือยาเม็กรับประทาน ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของสตรี (ดูตาราง ที่ ๕ และที่ ๖) นั้นย่อมไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของสามีด้วย ลักษณะความรู้ดังกล่าวที่ สตรีและสามีได้รับย่อมมีอัตราส่วนที่คล้ายคลึงกันทุกระดับการศึกษา

การที่ภรรยาหรือสามีที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับประถม นิยมการมีบุตรน้อยนั้น อาจเป็น เพราะบุคคลดังกล่าวมุ่งหวังที่จะยกฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและส่ง เสริมบุตร ของตนให้ได้ดี

กิติ มีการศึกษาสูง ผลการศึกษานี้แตกต่างไปจากผลการศึกษาที่อำเภอโพธารามของ
คร.วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ (ตามที่โลกกล่าวมาแล้วข้างต้น)